

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.46 (3166) ●

● ЧАЦВЕР, 3 СНЕЖНЯ, 2009

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭТ-САЙТЭ W.GOLAS.BY

**Камфортнае
знаёмства**
Новая гасцініца ў Нацыянальным
парку “Прыпяцкі” гатовая
прыняць самых патрабавальных
турыстаў **Стар. 2**

**Гісторыя без
прыватызацыі**
Стар. 3

Чароўны скарб
У міжнародных конкурсах
з поспехам удзельнічаюць
таленавітыя выхаванкі
мінскай імідж-дызайн
студыі “Вадалея” **Стар. 4**

ВЕСТКІ

**У філолагаў —
свята**

Адам Мальдзіс

**Акадэмічны Інстытут мовы
і літаратуры імя Якуба
Коласа і Янкі Купалы
адзначае 80-годдзе**

З поўным правам, як гаварылася ў час юбілею, можна было б святкаваць і 87-годдзе гэтай навуковай установы. Бо ў канцы 1929 года Інстытут не ўзнік, як гаворыцца, на пустым месцы: папярэднічала яму Навукова-тэрміналагічная камісія Наркамсветы БССР, яна ўваходзіла ў склад Інстытута беларускай культуры (Інбелкульт), арганізаванага ў 1922 годзе. Потым, праз сем гадоў, на аснове Інбелкульту і ўтварылася Акадэмія навук БССР. Праўда, вывучэнне літаратуры вылучылася ў самастойны напрамак крыху пазней. Але свой юбілей мовазнаўцы і літаратуразнаўцы святкавалі разам. І сур’ёзна — з віншаваннямі і падарункамі. А праз тры гады, як сказаў у адказ на маю прапанову ў канцы пасяджэння дырэктар Інстытута, член-карэспандэнт НАНБ Аляксандр Лукашанец, ён жа старшыня чарговага Міжнароднага камітэту славістаў, можна будзе законна адзначаць і 90-годдзе...

Адкрываючы юбілейную Міжнародную навуковую канферэнцыю “Беларуская мова ў культурнай і моўнай прасторы Слав’і”, Аляксандр Лукашанец адзначыў агульнапрызнаны дасягненні беларускіх філолагаў. Многія з іх — і сёння на паліцах кнігарняў, бібліятэк. Гэта Тлумачальны, Гістарычны і Этымалагічны шматтомны слоўнікі беларускай мовы, і Дыялекталагічны атлас. Выйшлі Гісторыі роднай літаратуры на беларускай і рускай мовах, а таксама Зборы твораў Багдановіча і Купалы, Коласа і Чорнага, і яшчэ дзесяткі розных манаграфій. Многія з іх былі адзначаны Дзяржаўнай прэміяй Беларусі, рознымі ўзнагародамі ў час урачыстага пасяджэння. Пра многія гаварылі і выступоўцы — ад міністра культуры Паўла Латушкі да калег з гуманітарных інстытутаў.

У двухдзённай навуковай канферэнцыі ўдзельнічалі госці з розных краін славянскай прасторы: Расіі, Украіны, Славакіі і Славеніі.

АСОБА

Мастак і вечны вандроўнік

Язэп Драздовіч апярэдзіў час у сваіх творчых поглядах на сусвет

Юрась Малаш

Цікавыя экспанаты з выставы, прысвечанай Язэпу Драздовічу

Ён быў не проста мастаком, але і настаўнікам, пісьменнікам. А яшчэ — астраномам і, я б сказаў, першым касмолагам Беларусі. “Ці праўда, што нашая Зямля гэта ёсьць кавалак адарванай масы ад цела самога Сонца, а наш Месяц, так сама кавалак, адарваны ад цела нашай Зямлі?” — спыталі нека ў яго. І Драздовіч адказаў: “Непраўда... Зямля нашая ўтварылася не ад Сонца, а паходзіць яна з парназоркавай, у пары з Марсам, сыстэмы, якая знаходзілася калісь дзесьць у нябесных прасторах зусім незалежна ад цяперашняга Сонца, аж пакуль Сонца, вандруючы ў нябесным прасторы ні спаткалася на шляху сваёй вандроўкі з гэтай парназоркавай сыстэмай, ды не разлучыла, палонячы іх у сваю сям’ю. А наш Месяц, Луна, па-мойму, як сем’янід сучаснай сонечнай сыстэмы, намнога старэйшы за нашу Зямлю...” У гэтым урыўку з рукапіса Язэпа Драздовіча “Дзе мы і хто мы. Бяседы аб утварэнні сьвету. Небазнаўства” (1937) я захоўваю аўтарскі правапіс. Упершыню знаёміўся з незвычайным творам Язэпа Нарцысавіча напрыканцы 1990-х гадоў, рарытэт і па сёння знаходзіцца ў аддзеле рэдкай кнігі Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук.

Тады я ўжо ведаў пра публікацыі Арсена Ліса, які вярнуў беларусам імя “вечнага вандроўніка” ці “беларускага Леанарда да Вінчы”, як называў Драздовіча ягоны сябра мастак Пётра Сергіевіч. І ўсе гэтыя гады я час ад часу гартаў рукапісы Драздовіча ды кожны раз знаходзіў там унікальныя звесткі пра нашу гісторыю, культуру. Нешта, як мне здаецца, прэтэндуе і на новае слова ў навуцы. Дзіўлюся: чаму скарбы з духоўнай спадчыны Язэпа Драздовіча так доўга чакаюць свайго часу, каб стаць шырока вядомымі? Пэўна, таму, што яшчэ не выдадзены! Не сабраны з усіх крыніц Беларусі, Літвы, Польшы і сістэмна не вывучаны. Між іншым, іх вялікую культурна-нацыянальную каштоўнасць пацвердзілі нават вядучыя спецыялісты Расійскай акадэміі навук з Інстытута астраноміі імя Штэрнберга, члены рэдкалегіі акадэмічнага расійскага часопіса “Земля и Вселенная”. А параўнальна нядаўна і дырэктар французскага Луўра А.Луарэт пад час візіту ў Нацыянальны мастацкі музей Беларусі звярнуў асаблівую ўвагу на касмічныя працы Язэпа Драздовіча, бо заўважыў у іх “неардынарнае бачынне свету”.

Велізарны скарб: у фондах беларускіх музеяў ёсць каля 40 жывапісных і больш сотні графічных твораў, звыш 70 мяляваных дываноў! А ў розных архівах, бібліятэках схавана багацейшая рукапісная спадчына “дзядзькі Язэпа”. Выставы, што час ад часу ладзяць, як на мой погляд — толькі фрагменты, слізганне па паверхні магутнага космасу чалавека, які тварыў у вельмі цікавую пару беларускага адраджэння 1910-1930-х гадоў і пазней. → **Стар. 3**

Традыцый непарыўная сувязь

Міжнародны праект “Нацыянальны “Пакроў Свету” стартваў у Гродне

Таццяна Вішнеўская

Згодна з праектам будзе створана вялікае шматковае палатно, якое пранясучь па вуліцах Гродна ў наступным годзе падчас Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур. Палатно будзе пашыта з асобных пано, створаных у розных тэхніках і нацыянальных стылях. Арганізатары праекта вырашылі не абмяжоўваць даўжыню «Пакрову Свету». Ад фестывалю да фестывалю палатно будзе “прырастаць” новымі шматкамі.

Невялікія пано, з якіх будзе створана агульнае палатно, прапаноўваецца ствараць і дасылаць ў аргкамітэт усім жадаючым, незалежна ад узросту, нацыянальнасці і краіны пражывання. У цэнтры народнай творчасці ў Гродне ўжо прыступілі да стварэння шматка: у цэнтральнай частцы вышылі сімвал фестывалю — кветку-сяміцветку.

Паводле задумы арганізатараў, праект будзе спрыяць адраджэнню і захаванню культур розных народнасцяў, папулярызацыі нацыянальных традыцый, развіццю сучасных і традыцыйных відаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур адбудзецца ў Гродне будучым летам. Чакаецца, што ўсвяце прымуць удзел прадстаўнікі трыццаці нацыянальных аб’яднанняў.

У Гродне ўжо сёння рыхтуюцца да фестывалю

Нумары ў гасцініцы Нацыянальнага парку «Прыпяцкі» забраніраваны на паўгода наперад

Камфортнае знаёмства

Новая гасцініца ў Нацыянальным парку «Прыпяцкі» гатовая прыняць самых патрабавальных турыстаў

Віктар Лоўгач

Акрамя ўтульных нумароў, абсталяваных кандыцыянерамі, у гатэлі «Над Прыпяццю» ёсць басейн, сауна, боўлінг, трэнажорная зала, інтэрнэт-кафэ, рэстаран. Тут рыхтуюць ежу толькі з натуральных прадуктаў. У некалькіх кроках ад гасцініцы прышвартаваўся цеплаход «Кірыл Тураўскі». Турысты на ім па спецыяльна пракладзеным канале могуць патрапіць у рэчышча ракі Прыпяць. А там рукой падаць да старажытных

мясцінаў, што і да гэтага часу тояць мноства загадак.

Гасцініца, аб якой ідзе гаворка, з'явілася ў самым цэнтры Нацыянальнага парку «Прыпяцкі». Месцы ў ёй былі забраніраваны яшчэ да адкрыцця — і ўжо заняты на паўгода наперад. Дарэчы, нумары ў гатэлі заказалі замежныя турысты, якія яшчэ раней вывучылі славу тасці дзікай прыроды Палесся. Напрыклад, у гэтых месцах ёсць самае буйное ў свеце нерасцілішча рачной рыбы. А праехаўшы некалькі кіламетраў па спецыяльна

пракладзеных у лесе дарожках, можна літаральна ў метры-двух ад сябе ўбачыць і сфатаграфавачь дзікоў, ласёў, аленьяў, ланяў. У запаведніку водзяцца зубры, рысы, ваўкі, лісы, зайцы. Тут жа расце больш за тысячу відаў раслін.

Характэрная дэталі: звыры ў парку не бягуць ад шуму матараў, а наадварот, стараюцца падысці бліжэй да машынам, на якіх для іх развозяць корм. А яшчэ людзі штогод спецыяльна засяваюць для лясных насельнікаў больш за паўтысячы гектараў палёў збожжавымі культурамі і травамі.

Фестывальныя сустрэчы

Студэнты вышэйшых навучальных устаноў Мінска наладзілі фестываль нацыянальных культур

Галоўнай мэтай фестывалю, які, дарэчы, праводзіўся ў другі раз, было знаёмства з культурай тых краін, прадстаўнікі якіх займаюцца ў мінскіх вышэйшых навучальных установах. А на канцэрце беларускія і замежныя студэнты не толькі прадэманстравалі нацыянальны каларыт, але і аб'ядналіся ў сумеснай творчай дзейнасці. На фестывалі былі таксама выставы, якія

адлюстроўвалі культуру, гісторыю і сучаснасць Азербайджана, Арменіі, Украіны, Ірана, Кітая, Лівана, Літвы, Нігерыі. Гэтае, безумоўна, цікавае мерапрыемства было арганізавана ў межах рэспубліканскага фестывалю творчасці замежных студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў E-ART.by, які звычайна праходзіць у лістападзе-снежні.

Між іншым, сёння ў вышэйшых навучальных установах Беларусі навучаюцца больш за дзевяць тысяч студэнтаў з 75 краін СНД, Балтыі і далёкага замежжа.

Параўнанне ў магчымасцях

Беларусь стала лепшай сярод краін СНД у сусветным рэйтынг раўнапраўя полаў

34-е месца з 134 краін прысудзілі Беларусі ў рэйтынг раўнапраўя полаў, апублікаваным у штогадовым дакладзе Сусветнага эканамічнага форуму. Індэкс, які вызначае пазіцыю той ці іншай дзяржавы, разлічваецца шляхам параўнання магчымасцяў мужчын і жанчын у чатырох сферах дзейнасці: палітыцы, працаўладкаванні і

пабудове кар'еры, адукацыі і ахове здароўя. Рэйтынг улічвае не лепшыя ці горшыя ўмовы жыцця для жанчын, а розніцу ў магчымасцях мужчын і жанчын у галінах, якія разглядаюцца.

Дарэчы, у гэтым годзе рэйтынг узначалі Ісландыя, за якой ідуць Фінляндыя, Нарвегія і Швецыя. ЗША ў 2009 годзе заняла 31-е месца, размясціўшыся каля Кубы, Літвы і Намібіі. Бліжэйшая суседка Беларусі, Расія, знаходзіцца ў рэйтынг на 51-й пазіцыі.

ЯК ЖЫВЕШ, ДЫСПАРА?

Крынічная моц «Сяброўства»

Жыццём і вершамі вялікага паэта Максіма Багдановіча асвечаны для беларусаў Яраслаўль

Іван Ждановіч

Як вядома, у чэрвені 1908-га сям'я паэта пераехала на жыхарства ў гэты паволжскі горад. Там у 1911 годзе Максім скончыў гімназію, а калі вучыўся ўжо ў Яраслаўскім юрыдычным ліцэі, то супрацоўнічаў з мясцовай газетай «Голос», шмат пісаў, друкаваўся ў розных расійскіх і беларускіх выданнях. Пра Багдановіча згадваю не выпадкова: як і ў яго творах, у апавядзе Тамары Фадзеевай, якая ўжо 11 гадоў ад часу заснавання ўзначальвае Яраслаўскую рэгіянальную грамадскую арганізацыю руска-беларускай дружбы «Товарищество»/«Сяброўства», шмат настальгічных нотаў.

— Тамара Уладзіміраўна, з урокаў літаратуры вядома: на час жыцця Багдановічаў у Яраслаўлі там быў адметны беларускі асяродак. Ёсць нейкія лічбы на гэты конт?

— Так, мы знайшлі звесткі: паводле перапісу народанасельніцтва 1897 года ў Яраслаўскай губерні было 717 беларусаў. Лагічна, што ў гады Першай сусветнай вайны рэгіён актыўна прымаў бежанцаў з Беларусі — ёсць дакументы 1915-1916 гадоў у архівах. Там у эвакуацыі дзейнічаў і Настаўніцкі інстытут з Мінска, афіцыйна адкрыты ў лістападзе 1914 года — цяпер гэта Бела-

рускі дзяржаўны педуніверсітэт імя Максіма Танка. А ў Вялікую Айчынную туды пераехалі Мінскі і Віцебскі медінстытуты. На іх базе ў 1944 годзе заснаваны Яраслаўскі медінстытут. І першымі выкладчыкамі былі беларусы, і ў першых дыпламах выпускнікоў значылася: «закончыў Беларуска-медыцынскі інстытут горада Яраслаўля». Дарэчы, там, пасля Мінскага медвучылішча, і я вучылася, заканчвала ардынатуру, і больш за сорок гадоў працавала ў медыцыне, у асноўным урачом-тэрапеўтам.

— Дзе карані вашай тугі па радзіме?

— Пэўна, у вёсцы Самуэлева, пад Мінскам. Там бацькоўскі дом, жыве мой брат Барыс Харытановіч, там пахаваны мама і тата. У Мінску жыве сястра Галіна, у якой часта гасцюю, яшчэ адна, Наталля, — у Мар'інай Горцы. Ведаецца, людзі па-рознаму ўладкаваны. І для многіх беларусаў, як я назіраю, вельмі цяжка прыжыцца ў іншым месцы. «Усё добра, толькі вось Тамара да Расіі не прыкіпела...» — так незадоўга да смерці казаў мой муж, за якім я ў свой час і паехала ў Яраслаўль: яго перавялі туды па службе. І хоць у мяне і кватэра добрая ў цэнтры горада, і дача ў прыгожым сасновым бары, аднак вельмі хочацца вярнуцца на Радзіму.

— Мусіць, з жадання быць бліжэй да яе вырастала і «Сяброўства»?

— Маеце рацыю... Паводле статыстыкі, цяпер у Яраслаўлі і вобласці звыш 13 тысяч беларусаў. Мы, землякі, пачыналі збірацца разам у нас на кватэры, потым, у лістападзе 98-га, суполку зарэгістравалі, а «штабам» нашым

Т. Фадзеева памятае пра радзіму

стаў яраслаўскі Музей Максіма Багдановіча. Ён адкрыты ў 91-м, да 100-гадовага юбілею паэта, у мемарыяльным доме. Дырэктар музея Наталля Прохарава, хоць і руская, шмат робіць для пашырэння беларускай культуры ў рэгіёне. У 1995 годзе на базе музея створаны Цэнтр беларускай культуры. А галоўныя дзейныя

асобы, вядома ж, беларусы: мы памятаем народныя звычаі, абрады і святкуем «Каляды», «Тукане вясны», «Купалле», «Дзяды»...

— Што акрамя багдановіцкага музея, сёння можна назваць візітнай карткай беларусаў Яраслаўля?

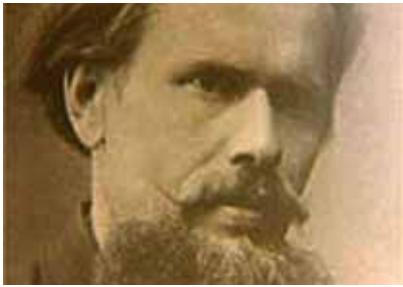
— Пэўна, ансамбль беларускай песні «Крыніца». Ён створаны тры гады таму на базе хора рускай народнай песні «Ярославия». Святлана Шагіна, якая ім кіруе, вучылася на курсах у Мінску па запрашэнні Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур. У прыгожых нацыянальных строях «крынічане» выступаюць на самых розных гарадскіх, абласных мерапрыемствах. Сябруюць «Крыніца» і «Ярославия» з фальклорным ансамблем «Пасядзелкі» знакамітага мінскага «Кераміна» — па чарзе наведваюцца ў госці. Дарэчы, сваё мастацтва ў нашым Цэнтры паказвалі фальклорны ансамбль «Світанак» з Міншчыны, вядомы кампазітар Эдуард Ханок, мастачка Ларыса Журавовіч...

Яшчэ адзін цікавы наш праект — фестываль «Славянскі вянок», на якім выступалі прадстаўнікі розных славянскіх этнасаў. І менавіта суполка «Сяброўства», якая ўваходзіць у склад рэгіянальнага аддзялення Асамблеі народаў Расіі, атрымала муніцыпаль-

ны грант на яго арганізацыю. Дарэчы, мы моцна сябруем з суполкамі самых розных этнасаў, якія пражываюць у Яраслаўлі.

— Хто з нашых суайчыннікаў, на ваш погляд, сёння — самы вядомы чалавек у Яраслаўлі?

— Мусіць, Сняжана Паповіч. Яна атрымала перамогу на конкурсе «Нацыянальная прыгажуня», які праходзіў у Дзень народнага адзінства. Дарэчы, бацька Сняжаны, Дзмітрый Антонавіч, актыўна працуе ў «Сяброўстве», ён і прывіў дачку любоў да Беларусі. Цяпер міс «Нацыянальная прыгажуня» — студэнтка Расійскага ўніверсітэта дружбы народаў. Варта дадаць, што яркія прадстаўнікі беларускай дыяспары — дэпутат Дзярждумы ад Яраслаўскай вобласці Уладзімір Галагаеў, гендырэктар акцыянернага таварыства «Хром» Нэлі Мякунова, палкоўнік Віктар Шубін, дырэктар горадабудаўнічага тэхнікума Мікалай Голуб... Добра ведаюць у Яраслаўлі і ветэранаў Вялікай Айчынай вайны, якія маюць беларускія карані ці ўдзельнічалі ў вызваленні рэспублікі. Гэта Раіса Мікалаеўна Дзябіна, Зоя Міхайлаўна Кочкіна, Аркадзь Міхайлавіч Валугеў, Леў Анісімавіч Каваленка, Іван Паўлавіч Ахрэменка... Пра іх, дарэчы, мы расказалі ў невялікім зборніку «Памяць сэрца».

Язэп Драздовіч. 1920-я гады

АСОБА

Мастак і вечны вандроўнік

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Між іншым, у гэтай справе намячаюцца зрухі: культуралагі, навукоўцы выношваюць ідэю стварэння ў Мінску, дзе працаваў Драздовіч у 1919-1920-гадах, музея ці культурна-асветніцкага цэнтра яго імя. Тады можна будзе і вывучаць спадчыну, і праводзіць экскурсіі і практычныя заняткі непасрэдна сярод прац «небазнаўцы». Што ж датычыць рукапіснай спадчыны, то яна ў большасці сабрана і падрыхтавана мною да выдання.

Цяпер вядома, што Язэп Драздовіч нарадзіўся ў сям'і збяднелага шляхціча «ў пятніцу на Пакровы», альбо 1 (14) кастрычніка 1888 года ў засценку Пунькі Дзісенскага павяту. У два гады застаўся сіратой, разам з пяццю братамі яго выхоўвала маці Юзэфа з роду Крачэўскіх. Яна шмат ведала беларускіх песень, легендаў і заўсёды казала, што «язык наш, што празвалі простым — беларускі». Так Язэп становіцца нацыянальна свядомым, а вялікі дар у яго быў ад нараджэння. Скончыўшы Віленскую школу малявання (1906-1910), ён супрацоўнічаў з газетай «Наша ніва», а пасля 1918 года — з выданнямі «Вольны сцяг», «Рунь», «Маланка», «Калосье» і іншымі. Драздовіч дасылаў свае адметныя выявы па

Макет дыярамы, выкананай паводле малюнка Я. Драздовіча «Жыццё на Месяцы». 1933 г.

гісторыі, этнаграфіі Беларусі і ў Інстытут беларускай культуры (пазней Акадэмію навук БССР). Працаваў настаўнікам малявання ў Мінскай, у Радзкоўскай гімназіі імя Ф. Скарыны, у Наваградскай беларускай гімназіі, дзе кіраваў мастацкімі майстэрнямі і ладзіў выставы твораў сваіх выхаванцаў.

Яго прыцягвала мінуўшчына. У 20-30-я гады стварыў графічныя серыі «Полацкія князі», «Глыбокае», «Свір», унікальную калекцыю «Піншчына», альбомы замкавага дойлідства «Наваградак», «Крэва», «Меднікі», «Ліда». Жывапісныя ж гістарычныя серыі, прысвечаныя роднай Полаччыне, асветніку Ф. Скарыну з'явіліся пазней. А для свайго «гістарычна-бытавога рамана «Гарадольская пушча» Драздовіч стварае серыю тыпажоў з XI стагоддзя, яго незвычайныя казачныя выявы ілюструюць і апавяданні, што за-

Карціна Я. Драздовіча «Сустрэча вясны на Сатурне». 1933 г.

сталіся пераважна ў рукапісах. А яшчэ яго вялікая любоў — неба. Свае дзіцячыя захапленні астраноміяй Драздовіч здолеў прадоўжыць толькі на пачатку 30-х, калі застаўся беспрацоўным і пэўны час жыў у Вільні. У 1931 годзе там і выдаў першую на беларускай мове кнігу па астраноміі «Нябесныя бегі». Яе ўпрыгожылі 15 лінарытаў, на якіх паказаны «цэнтражынная дзейнасць зямной кулі», «адлегласцевае ўзаемацяжнанасць Зямлі з Месяцам», «раскрой Сонцавага ядра»... Аўтар выкладае свае гіпотэзы, напрыклад, аб фізічным стане планеты Сатурн. Ацалела толькі некалькі экзэмпляраў кнігі, як і выдадзенай у

1923 годзе аповесці Я. Драздовіча «Вялікая шышка». А ў «Дзённіку» Я. Драздовіча за 1933-1937 гады (друкаваўся ў часопісе «Малодосць» у 1991-1992 гадах) ёсць цікавыя здагадкі пра наяўнасць разумнага жыцця на Месяцы, Марсе, Сатурне... У дзесяці вядомых мне гэтак званых астральных запісах Драздовіча выкладзена надзвычай цікавая інфармацыя пра нябачнае нам жыццё ў космасе. Да сваіх навукова-касмічных разважанняў у 1931-33 гадах мастак стварае жывапісныя і графічныя серыі «Жыццё на Месяцы», «Жыццё на Сатурне», «Жыццё на Марсе». Вярышныя яго філасофскія і мастацкія роздумавы можна лічыць карціну «Космас»,

створаную ў 1943 годзе. А ў 1949-м ён завяршае манаграфію «Тэорыя рукаў у касмалагічным значэнні», дзе падводзіць вынікі 40-гадовай працы па вывучэнні «нябесных бегаў». Між іншым, і ў «чорныя дзіркі», якія цяпер прыцягваюць вялікую ўвагу астраномаў усяго свету, беларускі небавед зазірнуў, і напісаў пра гэта, праўда, называе іх «ператваральныя зоны».

Яшчэ ў 1913 годзе Язэп Драздовіч марыў і разважаў над тым, калі ў Беларусі «хараства прыйдзе час». Ён быў упэўнены ў тым, што на роднай зямлі «знойдзецца людзі, іх прашлець Бог і выдасць новае пакаленне народу на пакарасу жыцця».

Гісторыя без прыватызацыі

У Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы ў Мінску адбылася прэзентацыя кнігі, пра якую даўно пісалі і гаварылі, а ў колах гісторыкаў яна стала падзеяй. Гэта — «Кніга Вялікага княства Літоўскага», з'яўленне яе было прымеркавана да 1000-годдзя першага летапіснага згадвання пра Літву.

Людміла Іванова

Чудоўнае падарункавае выданне, створанае намаганьнямі інтэлектуалаў трох дзяржаў — Беларусі, Польшчы і Літвы па ініцыятыве такіх сусветна вядомых асобаў, як Чэслаў Мілаш, Томас Венцлава і Анджэй Струміла. Гэты 552-старонкавы том у скураной вокладцы, на жаль, не паступіць у продаж. З'явілася ідэя мультымедыйнай прэзентацыі кнігі, каб прысутныя змаглі разгледзець на вялікім экране ілюстрацыі, пачуць каментарыі спецыялістаў. Праект арганізаваны пасольствам Літоўскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь, польскім фондам «Памежжа» (Сейны, Падляскае ваяводства), Польскім інстытутам у Мінску і Купалаўскім тэатрам. На сцэне

выступалі не толькі вучоныя, літаратары і палітыкі — ақуніца ў настрой эпохі ВКЛ дапамагалі вядомыя музыканты з гуртоў «Гуды» і «Старога Ольсы», ансамбль сярэднявечнага танца «Фламея», а таксама артысты-купалаўцы, якія прадставілі гісторыю ВКЛ у асобах. У праграме вечара быў абавязковы для той эпохі рыцарскі бой, маналогі князёў і чужоўных дам ВКЛ. Рэжысёрам свята стаў цяперашні мастацкі кіраўнік тэатра Мікалай Пінігін. Рэдкія экзэмпляры кнігі былі ўрачыста ўручаны прадстаўнікам культурных устаноў Беларусі.

Пасол Літоўскай Рэспублікі ў Беларусі спадар Эдмінас Багдонас ацэньвае кнігу высока. «Упершыню з'явілася выданне, у якім выказваюцца пра ВКЛ гіс-

Танцы сярэднявечча — адметны момант на прэзентацыі кнігі

торыкі трох дзяржаў. Літва і Беларусь — гэта асаблівыя суседкі, — падкрэслівае спадар Багдонас. — Нас аб'ядноўваюць агульныя карані, агульная важная гісторыя Вялікага княства Літоўскага і агульная культурная спадчына. Не выпадкова я акцэнтую слова «агульная»: гісторыю немагчыма падзяліць, прысвоіць. Ёю трэба ганарыцца. «Кніга Вялікага княства Літоўскага», якая складзена і выдадзена намаганьнямі гісторыкаў і інтэлектуалаў трох дзяржаў, яшчэ раз пацвярджае, што дзяржава ВКЛ — гэта наша з

вамі агульная дзяржава, якая разам з тым была неад'емнай і важнай часткай еўрапейскай цывілізацыі, а ў пэўным сэнсе — можа быць, і прататыпам Еўрапейскага саюза. Толькі добра разумеючы сумесную гісторыю, мінулае, разам мы можам стварыць і сумесную будучыню».

Саветнік пасольства Польшчы ў Беларусі Веслаў Раманоўскі заўважыў, што перыяд Вялікага княства Літоўскага цікавы таму, што гэта першая спроба злучэння Еўропы на дэмакратычных каштоўнасцях.

«Гэта знаходзіцца ў рэчышчы інтарэсаў і ў наш час: вельмі шмат людзей зацікаўлены ў тым, каб праект «Сумесная Еўропа», які прадугледжвае стварэнне адзінай еўрапейскай сям'і, адбыўся», — сцвярджае пан Раманоўскі.

А ў пасольстве Літвы як працяг прэзентацыі адбыўся «круглы стол» на тэму «Еўрапейская традыцыя і спадчына Вялікага княства Літоўскага. Ці магчымы агульны погляд гісторыкаў?» У ім прымалі ўдзел вядомыя вучоныя. Сярод іх — супрацоўнік нашай газеты Адам Мальдзіс.

Вядома, «ужывую» мультымедыйнаю прэзентацыю «вялікай кнігі Вялікага княства» змаглі паглядзець толькі шчаслівыя ўладальнікі запрашальных білетаў, аднак і для іншых ёсць шанец атрымаць відэазапіс прэзентацыі на дысках DVD. Як патлумачыў Веслаў Раманоўскі, гэтыя дыскі будуць дарыць «школам, людзям, якія маюць нейкую цікакасць да мастацтва, гісторыі, у прыватнасці да гісторыі Вялікага княства Літоўскага».

Чароўны скарб

У міжнародных конкурсах з поспехам удзельнічаюць таленавітыя выхаванкі мінскай імідж-дызайн студыі “Вадалея”

Іван Ждановіч

“Прыгажэйшыя на свеце – беларускія дзяўчаты!”... Помніцца, напрыканцы 90-х задзірыставяседай песняй з такім прыпевам заводзіў публіку чарнасктуры спявак Джымі Нэльсан, на той час адзін з удзельнікаў студыі “Сябры” Анатоля Ярмоленкі. У чарговы раз пра асаблівы статус беларускіх дзяўчат у сусветным рэйтынгу прыгажунь нагадала прафесар філасофіі Кацярына Пашкевіч, яна ж рэгіянальны дырэктар па адборы, падрыхтоўцы і прадстаўленні талентаў Беларусі на прэстыжныя міжнародныя конкурсы і фестывалі, творчы кіраўнік Імідж-дызайн студыі “Вадалея”.

“Беларуская краса, энергетыка і талент не выпадакова пакараюць сэрцы людзей усяго свету, — гаворыць Кацярына Пашкевіч. — У нашай краіне надзвычай шмат таленавітых людзей, з моцнай і добрай энергетыкай. Праўда, мы – асобы пераважна закрытыя, і важна ведаць, як дапамагчы талентам раскрыцца... У студыі “Вадалея” навучыліся гэта рабіць. Як? Ёсць свае сакрэты... З самых розных конкурсаў, з розных краін свету наша каманда прывозіць і гучныя тытулы, і ганаровыя месцы”.

Сапраўды, “Вадалея” ёсць чым ганарыцца. Напрыклад, выхаванка студыі Анастасія Гамолка ўжо неаднаразова перамагала на міжнародных конкурсах Творчасці, Прыгажосці і Талентаў. Прызнана лепшай не толькі ў Балгарыі, але і на конкурсах “Міні Міс Хрустальнага Карона Сусвету 2008” у Егіпце, “Свет Талентаў 2008” ва Украіне, “Міні Міс Хрустальнага Карона Еўропы 2009” у Поль-

Насця Пятрова па жыцці адчувае сябе Прынцэсай

шчы. Цяпер у Анастасіі – новыя адказныя “выхады ў свет”. Хутка яна будзе прадстаўляць Беларусь у горадзе Цэсіс (Латвія) на 10-м міжнародным фестывалі Моды і Талентаў “Сэрцабіццё касцюмаў 2009”. Затым — Гамбург (Германія): удзел у Міжнародным фестывалі-конкурсе Творчасці і Нацыянальнага касцюма “Mini KulturStar International 2009”.

“Заўважце: Анастасія Гамолка ўжо занесена ў кнігу “Беларусь – наша Радзіма”, якая ўручаецца як падарунак Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі ўсім беларускім першакласнікам, – радуецца за выхаванку Кацярына Пашкевіч. — У раздзеле “Маладыя таленты краіны” яе партрэт побач з вядомымі ўсім тварамі пераможцаў і дыпламантаў дзіцячага конкур-

су “Еўрабачанне” Ксеніі Сітнік, Андрэя Кунца, Аляксея Жыгальковіча”. На чарговыя конкурсы Насця падрыхтавала нумары “з удзелам” Чарлі Чапліна, Элвіса Прэслі, Мэрылін Манро. Зрэшты, не будзем пакуль выдаваць сакрэты... Лепш паглядзім на ўсё самі, і калі спадабаецца — падтрымаем юную беларуску пад час інтэрактыўнага галасавання, якое будзе праводзіцца пры тэлетрансляцыях конкурсаў.

А яшчэ Кацярына Пашкевіч расказала пра “юную ледзі” Насцю Пятрову, якой няма і дзевяці гадоў. Сёлета на 7-м Міжнародным дзіцячым фестывалі “Свет талентаў 2009” яна заваявала тытул “Першай Прынцэсы Свету” і Гран-пры за Лепшае Партфоліо свету. У конкурсе было каля ста

дзяцей ад 4 да 17 гадоў з розных краін. Прычым гэта — самы першы ўдзел Насці ў конкурсе такога ўзросту. Як не парадавацца за бліскучы выхад у свет дзяўчынкі, якая, па словах апякункі, “па жыцці адчувае сябе Прынцэсай, жадае стварыць каралеўства, у якім будуць жыць толькі шчаслівыя, таленавітыя і добрыя людзі — гэта значыць па-сапраўднаму прыгожыя асобы”.

Дарэчы, імя Анастасія — ужо як талісман поспеху для беларускіх канкурсантак. У 2008 годзе Беларусь на міжнародных конкурсах прадстаўлялі ажно тры Анастасіі з “Вадалея”: Бялевіч (11 гадоў), Гамолка (14 гадоў) і Нікіфарова (16 гадоў). І ўсе яны заваявалі там прэстыжныя месцы і высокія тытулы.

Цікавыя сюжэты з Залесся

На Смаргоншчыне жыве маладая пісьменніца Дар’я Ліс. Перамяшчаецца яна толькі з дапамогай інваліднай каляскі. Але ж нездарма філосаф Юм сказаў пра тое, што няма нічога свабоднейшага за думкі чалавека. Менавіта пазітыўныя думкі Дашы вызваляюць яе ад жыццёвых абставінаў.

Ніна Шпакоўская

Уваходжу ва ўтульны пакой пісьменніцы ў Залессі. Пры сцяне — высокая палічка з кнігамі. “На самой справе іх значна больш”, — усміхаецца Дар’я. Уладзімір Караткевіч, Людміла Рублёўская, Аляксандр Рязанцаў, Курт Ванегут, Эрнест Хемінгуэй, Анна Гавальда — гэта толькі самы пачатак спісу любімых аўтараў.

— У кожнага творцы ёсць нешта цікавае і вартае ўвагі. Хтосьці сказаў, што гадзіны смутку можна замяніць гадзінамі чытання, — згадвае Даша.

“І гадзінамі працы над новым творам”, — думаецца мне. У снежны мінулага года ў Дар’і выйшла кніга вершаў і апавяданняў «Вясновы джаз».

— Па яе вокладцы відаць, што я люблю каву, — паказвае Даша на малюнак водарнага кубка. — Ды і многія з маіх герояў таксама вельмі часта п’юць каву. Цікава, што я часам незаўважна для сябе надзяляю іх сваімі якасцямі. Яны — і я, і не я адначасова. Гэта тое, што магло б здарыцца, пра што думаецца, аб чым марыцца.

Даша паказвае сваю калекцыю званочкаў, сярод якіх ёсць прывезеныя ёй сябрамі з Полацка, Вільнюса, Санкт-Пецярбурга, Калінінграда. Пытанне пра жанр, у якім ёй найбольш падабаецца пісаць, прымушае яе задумацца.

— Я люблю невялікія формы. Вершы — як дышаеш, так і пішаш. Падабаецца дакладнасць пункціраў Аляся Рязанова. Апавяданні таксама падабаецца ствараць ка-

роценькія, гэта ўжо як удых і выдых — падумала і напісала. Быццам малюеш словамі карцінку, што ў галаве. У дзяцінстве я малявала па-сапраўднаму, фарбамі і пэндзлем, але работа над тэкстам падабаецца мне больш.

Творы Дар’і — пра сучаснасць з яе складанасцямі і супярэчнасцямі. Штуршком для нараджэння новага сюжэта можа стаць што заўгодна: выпадак з жыцця, якая-небудзь фраза ці нейкі малюнак. Паступова ўсё гэта «раскручваецца», абрастае персанажамі. Часам такія «нархтоўкі» даволі доўга застаюцца ні ў што канкрэтнае не аформленымі, атрымліваюць другое жыццё праз год-другі.

— Цяпер у маім камп’ютэры ўжо даволі шмат розных тэкстаў, якія калі-небудзь я, магчыма, збяру

ў адзін «пазл», у вялікі раман. Пакуль што мне на гэта яшчэ не хапае паветра. У такой справе патрэбна не толькі натхненне, але і шмат ведаў і жыццёвага досведу. Магчыма, гэта будзе дэтэктыў. Думаю, беларускай літаратуры не хапае добрых твораў, напісаных у гэтым жанры. Магчыма, гэта будзе кніга пра каханне, пра цікавых жанчын і пра старыя закінутыя парк.

Дар’я прызнаецца, што ніколі не думала пра тое, каб напісаць нешта сапраўды геніяльнае:

— Я проста люблю людзей. Мне цікава назіраць за імі, нешта дадумаць. Часам імкнуса вырвацца ў горад, каб убачыць усю разнастайнасць характараў, звычай, поглядаў. Усё, што мне хочацца — гэта распавядаць людзям гісторыі і спадзявацца, што яны ім цікавыя.

У новым фармаце

Культурны праект “Італьянскае Адраджэнне ў Беларусі” будзе прадоўжаны

Сёлета ў кастрычніку-лістападзе пасольства Італіі знаёміла беларусаў з лепшымі дасягненнямі італьянскай культуры і мастацтва. У прыватнасці, у Мінску, у Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, быў прадстаўлены шэдэўр эпохі італьянскага Адраджэння – карціна Парыса Барданэ “Мадона з дзіцем паміж Св. Энрыка з Упсалы і Св. Антонія”, прайшлі іншыя цікавыя мерапрыемствы.

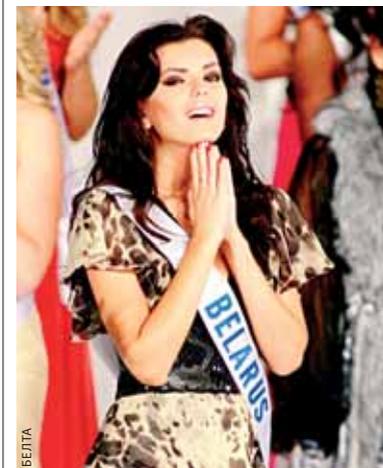
Як паведаміў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Італьянскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Джулія Прыджоні, праект прадоўжыцца ў наступным годзе ў новым фармаце. Пасол адзначыў, што Беларусь і Італія рыхтуюцца падпісаць міжурадавыя пагадненні па развіцці супрацоўніцтва як у галіне эканомікі, так і ў сферы культуры.

Шчаслівы білет да Ёханэсбурга

Беларусь на конкурсе прыгажосці “Міс свету 2009” у сталіцы Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікі прадставіць Юлія Сіндзеева.

Фінал “Міс свету” пройдзе 12 снежня. У гэтым годзе за карону пераможцы будуць змагацца 120 дзяўчат. Да рэпетыцыйнага фінальнага шоу для ўдзельніц была арганізавана двухтыднёвая экскурсія па краіне.

Нагадаем, 22-гадовая студэнтка Юлія Сіндзеева — уладальніца тытулаў “Віцэ-міс Беларусь 2006”, “Віцэ-міс Еўропа 2006”, “Пі Віцэ-

Юлія Сіндзеева

міс Інтэрнэшнл 2007”, “Міс фота” конкурсу “Топ-мадэль свету 2009”. У 2007 годзе Сіндзеева планавала прыняць удзел у конкурсе “Міс свету”, аднак гэтага не дазволілі ўмовы кантракту, які заключылі арганізатары конкурсу “Міс Інтэрнэшнл” з пераможцамі. У конкурсе тады ўдзельнічала уладальніца тытула “Міс фота” нацыянальнага конкурсу прыгажосці “Міс Беларусь 2004” Алена Аладка.

У мінулым годзе за тытул “Міс свету” змагалася пераможца конкурсу “Міс Беларусь 2008” Вольга Хіжынкава, аднак ёй, як і ўсім папярэднім беларускім канкурсанткам, не ўдалося выйсці ў паўфінал.